הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרד תרה

תַּעֲנִית (ג) חֲלוֹם (מהרי״ל (מנהגים)), וְאִם נָדַר לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ עַיֵּן לְעֵיל סִימָן תק״ע סָעִיף ב׳: **ב** (ג) [ב]**אֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים.** הַגָּהּ: וְגַם אֵין אוֹמְרִים (ד) ׳לַמְנַצֵּחַ׳ וּ׳מִזְמוֹר לְתוֹדָה׳ (מנהגים), גַּם אֵין אוֹמְרִים קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר הַרְבֵּה סְלִיחוֹת, וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת נוֹהֲגִים לְהַרְבּוֹת בִּסְלִיחוֹת וְהַכֹּל לְפִי הַמִּנְהָג. וּלְעִנְיַן אֲמִירַת ׳אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ׳ בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר [א]יֵשׁ בּוֹ מַחֲלֹקֶת בֵּין אַחֲרוֹנִים, וּמִנְהַג עִירִי שֶׁלֹּא לְאָמְרוֹ כִּי אִם כְּשֶׁחָל יוֹם כִּפּוּר בְּשַׁבָּת שֶׁאֵין אוֹמְרִים בּוֹ ׳אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ׳, אָז אָמְרִינַן אוֹתוֹ (ה) עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר (ג) שַׁחֲרִית:

ב רוֹקֵחַ (סי׳ ריג).

תרה מִנְהַג כַּפָּרוֹת בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]**מַה שֶּׁנּוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת כַּפָּרָה בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר לִשְׁחֹט תַּרְנְגוֹל עַל כָּל בֵּן זָכָר וְלוֹמַר עָלָיו פְּסוּקִים,** (א) **יֵשׁ לִמְנֹעַ הַמִּנְהָג.** הַגָּהּ: וְיֵשׁ מֵהַגְּאוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ מִנְהָג זֶה וְכֵן כָּתְבוּ אוֹתוֹ רַבִּים מִן הָאַחֲרוֹנִים, וְכֵן (א) נוֹהֲגִין בְּכָל מְדִינוֹת אֵלּוּ וְאֵין לְשַׁנּוֹת כִּי הוּא (ב) מִנְהַג וָתִיקִין. וְנוֹהֲגִין לִקַּח תַּרְנְגוֹל זָכָר לְזָכָר, וְלִנְקֵבָה לוֹקְחִין תַּרְנְגֹלֶת (ב״י (ד״ה יש) בשם תשב״ץ (קטן סי׳ קכה)), וְלוֹקְחִין לִמְעֻבֶּרֶת (ג) שְׁנֵי (ג) תַרְנְגוֹלִים אוּלַי תֵּלֵד זָכָר. וּבוֹחֲרִין

א הָרַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה (ח״א סי׳ שצה) וְאָרְחוֹת חַיִּים (הל׳ עריו״כ סי׳ א) בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ן.

בְּאֵר הֵיטֵב

ח׳ (ע״ב) וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגב״י): (ג) **חֲלוֹם.** הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) הֶעֱלָה דְּאִם מִתְעַנֶּה עַד סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת לֵיכָא אִיסּוּרָא, עַיֵּן שָׁם. וּבִשְׁלָ״ה (עמוד התשובה סי׳ י) אוֹסֵר לְהִתְעַנּוֹת כְּלָל, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם. וְאִם טָעָה וְהִתְעַנָּה כָּל הַיּוֹם, צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן תקס״ח סָעִיף ה׳. וְטַ״ז (סק״ב) כָּתַב דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ אַחַר יוֹם כִּפּוּר עַל זֶה, עַיֵּן סִימָן רפ״ח (סק״ג), וְהָרַב בֵּית יַעֲקֹב (סי׳ סא) כָּתַב שֶׁצָּרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ אַחַר יוֹם כִּפּוּר, עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן סִימָן רפ״ח (סק״ד) מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם. וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (שם). כָּתַב שְׁלָ״ה (שם סי׳ יא) הַנּוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר כִּי אִם בְּיוֹם שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן, אָז בִּמְקוֹמוֹת שֶׁאֵין מַרְבִּים בִּסְלִיחוֹת בְּאַשְׁמֹרֶת אִם כֵּן גַּם הַלַּיְלָה יוֹם טוֹב וּמֻתָּר לֶאֱכֹל בָּשָׂר בַּלַּיְלָה, אֲבָל בִּמְקוֹמוֹת שֶׁמַּרְבִּין בְּאַשְׁמֹרֶת בִּסְלִיחוֹת אָז לֹא מַחְזִיקִינַן הַלַּיְלָה לְיוֹם טוֹב וְאָסוּר לֶאֱכֹל בָּשָׂר, עַד כָּאן. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ עִיּוּן דְּהָא בְּכָל פַּעַם שֶׁמַּחֲזִיקִים הַלַּיְלָה לְיוֹם טוֹב אֵין נוֹפְלִין בְּמִנְחָה שֶׁלְּפָנָיו וְהָכָא נוֹפְלִין, שְׁמַע מִנָּהּ דְּאֵין מַחֲזִיקִין הַלַּיְלָה לְיוֹם טוֹב, וְלָכֵן נִרְאֶה לִי דְּדַוְקָא מִי שֶׁאוֹכֵל בַּלַּיְלָה מַמָּשׁ, אֲבָל אִם אוֹכֵל קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים לֹא יֹאכַל בָּשָׂר אַף עַל פִּי שֶׁהִתְפַּלֵּל עַרְבִית, עַיֵּן שָׁם, וּמִי שֶׁנָּדַר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר חוּץ מִיּוֹם טוֹב עַיֵּן סִימָן תק״ע סוֹף סָעִיף א׳ דְּשָׁרִי בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, מִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּבַלַּיְלָה אָסוּר כֵּיוָן שֶׁנָּדַר בְּהֶדְיָא, מָגֵן אַבְרָהָם (שם):

ב (ג) **שַׁחֲרִית.** וּבְמִנְחָה אֵין אוֹמְרִים כְּמוֹ בִּשְׁאָר עֶרֶב שַׁבָּת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב):

א (א) **נוֹהֲגִין.** וְכֵן כָּתַב הָאֲרִ״י זַ״ל בְּסֵפֶר הַכַּוָּנוֹת עַל פִּי הַקַּבָּלָה (דרוש יוה״כ בהקדמה) וּשְׁלָ״ה (עמוד התשובה סי׳ ח). וְיַחֲשֹׁב בְּלִבּוֹ שֶׁהוּא חַיָּב אַרְבַּע מִיתוֹת, זוֹרְקוֹ סְקִילָה, שְׁחָטוֹ הֶרֶג, תְּפָסוֹ בַּצַּוָּאר חֶנֶק, שׂוֹרְפוֹ הַיְינוּ שְׂרֵפָה. וְזֶה כַּפָּרָתוֹ. וּבַטּוּר כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר פָּסוּק זֶה ׳נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ׳ (שמות כא כג) עַיֵּן שָׁם: (ג) **תַּרְנְגוֹלִים.** כְּלוֹמַר תַּרְנְגוֹל וְתַרְנְגֹלֶת, וְאַף אִם הָעֻבָּר נְקֵבָה דַּי לָהּ וּלְבִתָּהּ בְּאֶחָד מִשּׁוּם שֶׁשְּׁנַיִם רַשָּׁאִים לִקַּח כַּפָּרָה אַחַת, וְכֵן נוֹהֲגִים אֲפִלּוּ בִּשְׁנֵי גּוּפִים, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב). וְהָאֲרִ״י לִקַּח שָׁלֹשׁ לִמְעֻבֶּרֶת, אַחַת בַּעֲבוּרָהּ וּשְׁנַיִם בִּשְׁבִיל הַוָּלָד מִסָּפֵק אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה. וְיֵשׁ לְשַׁחֲטוֹ בְּאַשְׁמֹרֶת אַחַר הַסְּלִיחוֹת דְּאָז רַחֲמִים גּוֹבְרִים, עַיֵּן שָׁם, וְיֹאמַר ׳חֲלִיפָתִי תְּמוּרָתִי כַּפָּרָתִי׳ רָאשֵׁי תֵּבוֹת חת״ך זֶה הַשֵּׁם הַחוֹתֵךְ חַיִּים לְכָל חַי,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ב (ג) **אֵין נוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם.** דְּנוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹתוֹ קְצָת כְּמוֹ יוֹם טוֹב: (ד) **׳לַמְנַצֵּחַ׳ וּ׳מִזְמוֹר לְתוֹדָה׳.** ׳לַמְנַצֵּחַ׳ מִשּׁוּם דִּכְתִיב בֵּיהּ ׳בְּיוֹם צָרָה׳, וּ׳מִזְמוֹר לְתוֹדָה׳ דְּבִזְמַן הַבַּיִת הָיָה אָסוּר לְהַקְרִיב שׁוּם קָרְבָּן הַנֶּאֱכָל בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים דִּמְמַעֵט זְמַן אֲכִילָתוֹ, שֶׁהֲרֵי עַל כָּל פָּנִים כָּל הַקָּרְבָּנוֹת נֶאֱכָלִין לְיוֹם וְלַיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים אִי אֶפְשָׁר לֶאֱכֹל (יג) וְנִמְצָא מֵבִיא לִידֵי פְּסוּל: (ה) **עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר שַׁחֲרִית.** אֲבָל בְּמִנְחָה (יג) אֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּכָל גַּוְנֵי:

א (א) **יֵשׁ לִמְנֹעַ הַמִּנְהָג.** מִשּׁוּם (א) חֲשַׁשׁ דַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי: (ב) **מִנְהַג וָתִיקִין.** וְיַחְשֹׁב (ג) שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹשִׂין לָעוֹף הַזֶּה, הַכֹּל הָיָה רָאוּי לָבוֹא עָלָיו וְעַל יְדֵי תְּשׁוּבָתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסַלֵּק הַגְּזֵרָה מֵעָלָיו וְנִתְקַיֵּם דֻּגְמָתוֹ בָּעוֹף הַזֶּה, וְכֵן כָּתְבוּ הָרִאשׁוֹנִים טַעַם הַקָּרְבָּן הַבָּא עַל הַשּׁוֹגֵג. וְטוֹב לְשָׁחְטוֹ (ג) בְּאַשְׁמֹרֶת אַחַר הַסְּלִיחוֹת כִּי אָז הָרַחֲמִים גּוֹבְרִים, (ד) וְלָכֵן יֵשׁ לְבַעַל הַבַּיִת לְהַזְמִין אֲבוּקָה לְפִי שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין בַּלַּיְלָה כִּי אִם לְאוֹר הָאֲבוּקָה. [ב]וְיֵשׁ שֶׁשּׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית [עַיֵּן אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א)]. וּבְמָקוֹם (ה) שֶׁמִּתְקַבְּצִים הַרְבֵּה בְּיַחַד וְדוֹחֲקִין זֶה אֶת זֶה וְהַשּׁוֹחֲטִים נֵעוֹרִים כָּל הַלַּיְלָה בְּפָנִים זְעוּפִים וְאֵינָם מַרְגִּישִׁים בַּסַּכִּין מִפְּנֵי רֹב הָעֲבוֹדָה, וְיוּכַל לָבוֹא לִידֵי אִסּוּר נְבֵלָה, טוֹב יוֹתֵר לִשְׁחֹט הַכַּפָּרוֹת יוֹם אוֹ יוֹמַיִם קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים כִּי כָּל עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה הוּא זְמַן לְכַפָּרוֹת [פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״א) עַיֵּן שָׁם]. אוֹ שֶׁיְּסַבְּבוּ (ו) עַל רָאשֵׁיהֶם בְּמָעוֹת וְתֵחָשֵׁב לָהֶם לִצְדָקָה שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִכְשָׁלִין בְּאִסּוּר נְבֵלָה חַס וְשָׁלוֹם. [וּמִי שֶׁיָּכוֹל וְרוֹצֶה מִן הַמֻּבְחָר יִקְרָא (ז) הַשּׁוֹחֵט לְבֵיתוֹ בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר. (ח) וּכְהַיּוֹם הַמִּנְהָג בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁהַשּׁוֹחֲטִין נֵעוֹרִים וְהוֹלְכִין לְבֵית כָּל אֶחָד אַחַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה עַד אוֹר הַיּוֹם, וְלָכֵן מִן הַנָּכוֹן שֶׁיִּישְׁנוּ הַשּׁוֹחֲטִים מִקֹּדֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַלְּפוּ. וְכֵן צְרִיכִים לְהָכִין כַּמָּה סַכִּינִים בְּדוּקִים וּבִשְׁעַת שְׁחִיטָה יִרְאֶה לִבְדֹּק בְּכָל פַּעַם וְלֹא יִסְמֹךְ עַל מַה שֶּׁבָּדַק תְּחִלָּה. וְהִנֵּה אַף כְּשֶׁשּׁוֹחֵט בְּבֵית בַּעַל הַבַּיִת הַדֶּרֶךְ הוּא שֶׁבָּאִים גַּם כֵּן מִבַּעֲלֵי בָּתִּים הַסְּמוּכִים, וּבִפְרָט כְּשֶׁשּׁוֹחֵט בְּבֵיתוֹ בָּאִים הַרְבֵּה שְׁלוּחִים בְּיַחַד עִם כַּפָּרוֹת וּמֵחֲמַת שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁחֹט כַּפָּרוֹת הַרְבֵּה אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לִבְדֹּק בְּכַוָּנַת הַלֵּב כַּדִּין שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה בְּדִיקוֹת וְקָרוֹב הַדָּבָר שֶׁמֵּחֲמַת הַנְּחִיצָה לֹא יְדַקְדֵּק הֵיטֵב בַּבְּדִיקָה, לָכֵן הָעֵצָה הַיְעוּצָה שֶׁעַל כָּל פָּנִים אַחַר שְׁחִיטַת כָּל הָעוֹפוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אֶחָד יִבְדֹּק טֶרֶם יֵלֵךְ הַשָּׁלִיחַ עִם הָעוֹפוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרֵר לוֹ אִם נִמְצָא סַכִּינוֹ יָפֶה שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל קֹדֶם הַבֵּרוּר וְאִם נִמְצָא פָּגוּם יִטְרֹף כָּל הָעוֹפוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת זֶה]: (ג) **שְׁנֵי תַרְנְגוֹלִים.** דְּהַיְנוּ תַּרְנְגוֹל וְתַרְנְגֹלֶת, תַּרְנְגוֹל שֶׁמָּא הַוָּלָד זָכָר וְתַרְנְגֹלֶת שֶׁאֲפִלּוּ אִם הַוָּלָד נְקֵבָה (ט) יִתְכַּפְּרוּ שְׁנֵיהֶם הִיא עַצְמָהּ וְהַוָּלָד בְּאַחַת. וַאֲפִלּוּ שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם יְכוֹלִין לִקַּח כַּפָּרָה אַחַת אִם אֵין יָדָם מַשֶּׂגֶת. [ג]וְיֵשׁ שֶׁלּוֹקְחִין לִמְעֻבֶּרֶת שְׁנֵי תַּרְנְגוֹלוֹת וְתַרְנְגוֹל אֶחָד. (י) וּבְשָׁעָה שֶׁמְּסַבֵּב עַל רֹאשׁוֹ יֹאמַר ׳זֶה חֲלִיפָתִי תְּמוּרָתִי כַּפָּרָתִי׳ רָאשֵׁי תֵּבוֹת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (יג) **וּמִטַּעַם זֶה לֹא יֹאמַר גַּם כֵּן פָּרָשַׁת הַקָּרְבָּנוֹת בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, אֲבָל פָּרָשַׁת עוֹלָה מֻתָּר, שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל** [חַיֵּי אָדָם (כלל קמד ס״ג)]: (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב):

א (א) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה והרשב״א): (ג) כְּדֻגְמַת אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין, שֶׁזּוֹרְקוֹ לָעוֹף אַחַר שְׁחִיטָה הוּא כְּעֵין סְקִילָה, וּמַה שֶּׁהַשּׁוֹחֵט תּוֹפְסוֹ בַּצַּוָּאר וְשׁוֹחֲטוֹ וּמְחָרְכִין אוֹתוֹ בָּאֵשׁ הוּא דֻּגְמָא שְׂרֵפָה וְהֶרֶג וְחֶנֶק [מַהֲרִ״י וַוִיל (סי׳ קצא)]: (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) עַל פִּי קַבָּלָה: (ד) מַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״ג): (ה) חַיֵּי אָדָם (כלל קמד ס״ד): (ו) חַיֵּי אָדָם (שם): (ז) חַיֵּי אָדָם (שם): (ח) מַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״ז): (ט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (י) שָׁם (סק״ג):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״ז) פסק: אין אומרים בו אבינו מלכנו לא בתפילת שחרית ולא במנחה. ויש מקומות נוהגין כשחל יום הכפורים בשבת וכו׳ אז אומרים אותו בערב יום הכפורים שחרית. **ב]** הרב כתב בסידורו (סדר כפרות): ושוחטים אותו באשמורת הבוקר אחר סליחות כי אז חוט של חסד גובר בעולם. **ג]** בשו״ע הרב (ס״ג) הביא שתי הדעות, אמנם בסידורו (שם) כתב: ויהיו הכפרות כפי חשבון בני אדם שבבית, זכר לזכר נקיבה לנקיבה, ולמעוברת שוחט ג׳ - אחד בשבילה וזכר ונקיבה בשביל ספק הולד.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרה תרו

(ד) בְּתַרְנְגוֹלִים (ג) לְבָנִים עַל דֶּרֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א׳ יח) ׳אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ׳. (ה) וְנָהֲגוּ לִתֵּן הַכַּפָּרוֹת לַעֲנִיִּים אוֹ לִפְדּוֹתָן (ד) (ו) בְּמָמוֹן שֶׁנּוֹתְנִים לָעֲנִיִּים (מהרי״ל (מנהגים)). וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לֵילֵךְ (ז) עַל הַקְּבָרוֹת וּלְהַרְבּוֹת (ה) בִּצְדָקָה, וְהַכֹּל מִנְהָג יָפֶה. וְיֵשׁ לְהַסְמִיךְ שְׁחִיטַת הַכַּפָּרוֹת מִיָּד לְאַחַר שֶׁהֶחֱזִירוֹ עָלָיו (ו) (ח) וְסָמַךְ יָדָיו עָלָיו דְּמוּת הַקָּרְבָּן, (ז) (ט) וְזוֹרְקִין בְּנֵי מְעֵיהֶם עַל הַגַּגּוֹת אוֹ בֶּחָצֵר, מָקוֹם שֶׁהָעוֹפוֹת יְכוֹלִין לָקַחַת מִשָּׁם (טור):

תרו שֶׁיְּפַיֵּס אָדָם חֲבֵרוֹ בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א מִשְׁנָה יוֹמָא פ״ה (ע״ב). ב מִכַּמָּה עוּבְדֵי שָׁם בַּגְּמָרָא פ״ז (ע״א). ג מֵימְרָא דְּרַב חִסְדָּא שָׁם.

א [א]עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַד שֶׁיְּפַיְּסֶנּוּ, וַאֲפִלּוּ לֹא הִקְנִיטוֹ אֶלָּא בִּדְבָרִים (א) [ב]צָרִיךְ (ב) לְפַיְּסוֹ. וְאִם אֵינוֹ מִתְפַּיֵּס בָּרִאשׁוֹנָה (א׳) (ג) * יַחֲזֹר וְיֵלֵךְ פַּעַם שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית, [ג]וּבְכָל פַּעַם יִקַּח עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, (ד) וְאִם אֵינוֹ מִתְפַּיֵּס בְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים (ג) (ה) אֵינוֹ זָקוּק לוֹ. (מִיהוּ יֹאמַר

בְּאֵר הֵיטֵב

עַיֵּן מַטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ תתלז): (ג) **לְבָנִים.** וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לַחֲזֹר אַחַר לְבָנִים דַּוְקָא דְּהָוֵי כְּעֵין דַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי אֶלָּא אִם יִזְדַּמֵּן לוֹ לָבָן יִקַּח. בַּ״ח (ס״ב). וְאִם אֵין לוֹ תַּרְנְגוֹל יִקַּח שְׁאָר בַּעַל חַי וְדָגִים, אֲבָל לֹא תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה דְּרָאוּי לְהַקְרָבָה וְנִרְאֶה כְּמַקְדִּישׁ קָדָשִׁים בַּחוּץ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) עַיֵּן שָׁם: (ד) **בְּמָמוֹן.** וְזֶהוּ טוֹב יוֹתֵר מֵהַנּוֹתֵן לָעָנִי תַּרְנְגוֹל דְּיִתְבַּיֵּשׁ, שְׁלָ״ה (שם) וּמַהֲרִי״ל (מנהגים). וְהַנִּזְהָר לִתֵּן מַעֲשֵׂר לֹא יִקַּח זֶה הַפִּדְיוֹן מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר אֶלָּא מִמְּעוֹת עַצְמוֹ. שְׁלָ״ה (שם): (ה) **בִּצְדָקָה.** וְהַצְּדָקָה שֶׁנּוֹתְנִין שָׁם הוּא פִּדְיוֹן הַכַּפָּרוֹת. לְבוּשׁ. וְאִם כֵּן רָאוּי לָתֵת כְּפִי עֵרֶךְ הַכַּפָּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה). וְנִרְאֶה לִי דְּאֵין לוֹמַר תְּחִנּוֹת שָׁם רַק מַה שֶּׁמְּיֻסָּד מִקַּדְמוֹנִים מֵאַחַר דְּאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן. מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְנִרְאֶה לִי גַּם כֵּן דְּהוּא הַדִּין בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה: (ו) **וְסָמַךְ.** וְטַ״ז (סק״ג) כָּתַב דְּיֵשׁ לִמְנֹעַ דָּבָר זֶה דְּנִרְאֶה כְּמַקְדִּישׁ קָדָשִׁים בַּחוּץ,

עַיֵּן שָׁם: (ז) **וְזוֹרְקִין.** שֶׁדֶּרֶךְ הַתַּרְנְגוֹלִים לֵילֵךְ אָנָה וָאָנָה וּמִתְפַּרְנְסִין מֵהַגָּזֵל גַּם אוֹכְלִים שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים לָכֵן אֵין לֵהָנוֹת מֵהֶם. לְבוּשׁ. וְטַ״ז (סק״ד) כָּתַב מִשּׁוּם רַחֲמָנוּת שֶׁיְּרַחֲמוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם. וְכָתַב הַטּוּר דְּכָבֵד וּכְלָיוֹת בִּכְלַל בְּנֵי מֵעַיִם הֵם. וּמַשְׁמַע בַּגְּמָרָא (חולין צה:) דְּאַחַר יָכוֹל לִטְלוֹ מִן הַגַּג וּלְאָכְלָם דְּאֵין דֶּרֶךְ לְהַשְׁלִיךְ נְבֵלוֹת בַּגַּג. טַ״ז (שם), עַיֵּן שָׁם בְּמַה שֶּׁכָּתַב הָא לָאו דְּחִיָּה הִיא דְּהָא אָמְרִינַן הֲוָה שָׁדֵי כּוּלְיָיתָא וְכָל שֶׁהוּא דֶּרֶךְ הַשְׁלָכָה וַדַּאי שֶׁל אִסּוּר הוּא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. נִרְאֶה מִדְּבָרָיו דַּהֲוָה שָׁדֵי וְכוּ׳ קָאֵי לִבְנֵי בַּיִת, וְלֵיתָא דְּבַגְּמָרָא (שם) אִיתָא דַּהֲוָה שָׁדֵי לְעוֹרְבָא כַּבְדָא וְכוּלְיָיתָא וְכוּ׳ אִם כֵּן מַאי אַהֲנֵי לָן לִישָּׁנָא דְּשָׁדֵי וְכוּ׳ לוֹמַר דַּהֲוָה שֶׁל אִסּוּר, הָא לִישָּׁנָא דַּהֲוָה שָׁדֵי קָאֵי לְהָעוֹרְבִים, וְקַל לְהָבִין, וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגה״ט):

א (א׳) **יַחֲזֹר.** בְּמִין רִצּוּי אַחֵר. בַּ״ח (ס״א): (ג) **אֵינוֹ.** וְאִם רָצָה לְפַיְּסוֹ יוֹתֵר

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * **יַחֲזֹר וְיֵלֵךְ וְכוּ׳ וּבְכָל פַּעַם וְכוּ׳.** הִנֵּה מִלְּשׁוֹן הַטּוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ [א]**מַשְׁמַע שֶׁתֵּכֶף בְּפַעַם רִאשׁוֹן שֶׁמְּבַקֵּשׁ מְחִילָה יָבִיא עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם, אֲבָל מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם** (הל׳ תשובה פ״ב ה״ט) **נִרְאֶה דְּבַפַּעַם הָרִאשׁוֹן יֵלֵךְ בְּעַצְמוֹ אוּלַי יִמְחֹל לוֹ וְאַחַר כָּךְ יֵלֵךְ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְיוֹלִיךְ עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם** [וְלִדְבָרָיו הָא דְּאָמַר בַּגְּמָרָא (פז.), הַמְבַקֵּשׁ מַטּוּ מֵחֲבֵרוֹ אַל יְבַקֵּשׁ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

חת״ך שֵׁם מַלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הַחַיִּים: (ד) **בְּתַרְנְגוֹלִים לְבָנִים.** וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לְחַזֵּר אַחֲרֵי לְבָנִים דַּוְקָא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין אֲנָשִׁים שֶׁמְּהַדְּרִין אַחֲרֵיהֶם בְּיוֹתֵר וְנוֹתְנִין בִּיקֶר, וְהוּא מִדַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי וְחֹק עַכּוּ״ם, אֶלָּא אִם יָבֹא מִמֵּילָא לִקְנוֹת בְּמִקָּח שְׁאָר תַּרְנְגוֹלִים יִקְנֶה אוֹתוֹ וְלֹא יֹאמַר כְּלוּם [אַחֲרוֹנִים]. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים אִם אֵין לוֹ תַּרְנְגוֹל יִקַּח אַוָּז אוֹ שְׁאָר בַּעֲלֵי חַיִּים (יא׳) שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהַקְרָבָה לַמִּזְבֵּחַ, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֲפִלּוּ דָּגִים: (ה) **וְנָהֲגוּ לִתֵּן.** כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד כד) ׳וַחֲטָאָךְ בְּצִדְקָה פְרֻק׳ וְכוּ׳, וּבֶאֱמֶת לִפְדּוֹתָן טוֹב יוֹתֵר (יג) שֶׁלֹּא יִתְבַּיְּשׁוּ הָעֲנִיִּים שֶׁיֹּאמַר זֶה נָתַן עֲווֹנוֹתָיו עַל רֹאשׁוֹ וּשְׁלָחוֹ אֵלַי, (יג) וְאִם יוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁלֹּא יִתְבַּיֵּשׁ יָכוֹל לִתֵּן לוֹ הָעוֹפוֹת עַצְמָם שֶׁלִּפְעָמִים נֶהֱנֶה יוֹתֵר שֶׁהוּא הֲנָאָה שֶׁאֵין צָרִיךְ לִטְרֹחַ: (ו) **בְּמָמוֹן שֶׁנּוֹתְנִין וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁיַּעֲרִיךְ (יד) דְּמֵי שִׁוּוּי הַכַּפָּרוֹת שֶׁשְּׁחָטָן וִיחַלֵּק דְּמֵי הַשִּׁוּוּי לַעֲנִיִּים, (טו) וְהַיְנוּ אִם הַיְכֹלֶת בְּיָדוֹ. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּמֵי שֶׁפּוֹדֶה אוֹתוֹ וְיֵשׁ בְּיָדוֹ מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ לֹא יִפְדֶּה בָּהֶם רַק בְּמָעוֹת שֶׁל חֻלִּין: (ז) **עַל הַקְּבָרוֹת וּלְהַרְבּוֹת.** וְיוּכַל לִתֵּן (טז) זֶה מִמְּעוֹת פִּדְיוֹן הַכַּפָּרוֹת, (יז) וְאֵין לְהַרְבּוֹת שָׁם בִּתְחִנּוֹת רַק מַה שֶּׁמְּיֻסָּד מֵהַקַּדְמוֹנִים שֶׁהֲרֵי אֵין אוֹמְרִים הַיּוֹם תַּחֲנוּן: (ח) **וְסָמַךְ יָדָיו עָלָיו.** וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ (יח) שֶׁיֵּשׁ לִמְנֹעַ דָּבָר זֶה דְּנִרְאֶה כְּמַקְדִּישׁ קָדָשִׁים וְשׁוֹחֲטָן בַּחוּץ, (יט) וַאֲחֵרִים כָּתְבוּ שֶׁאֵין לָחֹשׁ לָזֶה כֵּיוָן שֶׁהַתַּרְנְגוֹל אֵינוֹ רָאוּי לַמִּזְבֵּחַ: (ט) **וְזוֹרְקִין.** שֶׁדֶּרֶךְ הַתַּרְנְגוֹלִים לִזּוֹן מִן הַגָּזֵל וּבְנֵי הַמֵּעַיִם הֵם הַכֵּלִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁמְּקַבְּלִים הַגָּזֵל, (כ) לָכֵן מַרְחִיקִין עַצְמָם מִלְּאָכְלָם כְּדֵי לִתֵּן אֶל לִבּוֹ לְהַרְחִיק מִן הַגָּזֵל, (כא) וְגַם מִשּׁוּם רַחֲמָנִיּוּת כְּשֵׁם שֶׁמְּרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת לְפַרְנְסָן יְרַחֲמוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם:

א (א) **צָרִיךְ לְפַיְּסוֹ.** דְּגַם בָּזֶה עָבַר עַל אִסּוּר דְּאוֹנָאַת דְּבָרִים. (א׳) וְהִנֵּה אַף עַל פִּי שֶׁגַּם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מְחֻיָּב לְפַיֵּס לְמִי שֶׁפָּשַׁע כְּנֶגְדּוֹ, מִכָּל מָקוֹם אִם אֵין לוֹ פְּנַאי הוּא מַמְתִּין לְפַיְּסוֹ עַל יוֹם אַחֵר, אֲבָל בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים מְחֻיָּב לְתַקֵּן הַכֹּל כְּדֵי שֶׁיִּטָּהֵר מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו כְּדִכְתִיב (ויקרא טז ל) ׳כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם׳ וְגוֹ׳. וְכָל שֶׁכֵּן אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ (ג) מִן הַגֶּזֶל וְאוֹנָאָה וְכָל דָּבָר הַנּוֹגֵעַ בְּמָמוֹן יִרְאֶה לְתַקֵּן, [דְּזֶהוּ הַמְקַטְרֵג הַגָּדוֹל עַל הָאָדָם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ״ל (ויק״ר לג ג) סְאָה מָלֵא עֲוֹנוֹת מִי מְקַטְרֵג, גֶּזֶל מְקַטְרֵג בָּרֹאשׁ], וְאִם יֵשׁ לַחֲבֵרוֹ בְּיָדוֹ מָמוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּבִיעָה עֲלֵיהֶם, יוֹדִיעֶנּוּ, אַף עַל פִּי שֶׁחֲבֵרוֹ לֹא יָדַע מִזֶּה כְּלָל, וְעַל כָּל פָּנִים יְסַדֵּר לִפְנֵי הָרַב וּמוֹרֵה צֶדֶק הָעִנְיָן בִּשְׁלֵמוּת וּבֶאֱמֶת בְּלֹא שֶׁקֶר וְלִשְׁאֹל הָאֵיךְ לְהִתְנַהֵג. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, כָּל דָּבָר שֶׁבְּמָמוֹן לֹא יִסְמֹךְ עַל הוֹרָאָתוֹ כִּי הַיֵּצֶר הָרָע יֵשׁ לוֹ הֶתֵּרִים הַרְבֵּה [חַיֵּי אָדָם (כלל קמד ס״ו)]: (ב) **לְפַיְּסוֹ.** וְנָכוֹן (ג) שֶׁיֵּלֵךְ בְּעַצְמוֹ אֵלָיו וְלֹא יִשְׁלַח תְּחִלָּה אֶמְצָעִי שֶׁיִּרְצֶה לְקַבֵּל פִּיּוּסִים, וְאִם קָשֶׁה עָלָיו לֵילֵךְ בְּעַצְמוֹ תְּחִלָּה אוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁיּוֹתֵר קָרוֹב הַפִּיּוּס עַל יְדֵי אִישׁ אֶמְצָעִי שֶׁיְּתַוֵּךְ בֵּינֵיהֶם, יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֶמְצָעִי: (ג) **יַחֲזֹר וְיֵלֵךְ.** וִיפַיְּסֶנּוּ בְּכָל פַּעַם (ד) בְּמִין רִצּוּי אַחֵר. וּבִשְׁעַת בַּקָּשַׁת מְחִילָה צָרִיךְ לְפָרֵט מַה שֶּׁחָטָא לַחֲבֵרוֹ, אִם לֹא כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁחֲבֵרוֹ יִתְבַּיֵּשׁ מִזֶּה כְּשֶׁיְּפָרֵט הַחֵטְא אֲזַי לֹא יְפָרֵט אוֹתוֹ. (ה) וּמִי שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ מְחִילָה מֵרַבִּים בִּכְלָל, אֵינוֹ יוֹצֵא אִם יוֹדֵעַ שֶׁעָשָׂה לְאֵיזֶה יָחִיד בִּפְרָט: (ד) **וְאִם אֵינוֹ מִתְפַּיֵּס בְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּאֹפֶן זֶה, עַל יְדֵי רִבּוּי אֲנָשִׁים: (ה) **אֵינוֹ זָקוּק לוֹ.** וְאִם רָצָה לְפַיְּסוֹ יוֹתֵר (ו) רַשַּׁאי, אִם אֵין שָׁם בִּזְיוֹן הַתּוֹרָה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יא׳) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (יג) שָׁם (סק״ד): (יג) מַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״י): (יד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה): (טו) פָּשׁוּט: (טז) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (יז) שָׁם: (יח) טַ״ז (סק״ג): (יט) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וְהַגְּרַ״ז (ס״א): (כ) חַיֵּי אָדָם (שם): (כא׳) טַ״ז (סק״ד):

א (א׳) מַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״א): (ג) **וְנִרְאֶה פָּשׁוּט דִּבְאִסּוּר גֶּזֶל וְאוֹנָאָה וּכְהַאי גַּוְנָא דְּיָדוּעַ שֶׁהוּא לָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה דְּ׳וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה׳** (ויקרא ה כג), **אֵין רַשַּׁאי לְהַמְתִּין עַד עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה יֵשׁ עָלָיו חִיּוּב עֲשֵׂה זוֹ** דְּהוּא תִּקּוּנוֹ שֶׁל לָאו, וְדוּמְיָא דְּכָל עֲשֵׂה דְּאוֹרַיְיתָא שֶׁחִיְּבוּ חֲזַ״ל לַעֲשׂוֹתוֹ בְּבוֹא זְמַנּוֹ, כְּמוֹ לוּלָב וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וּקְרִיאַת שְׁמַע וְכַדּוֹמֶה, וְכָל שֶׁכֵּן בָּזֶה שֶׁעָבַר מִתְּחִלָּה עַל לָאו דְּאוֹרַיְיתָא: (ג) עַיֵּן בְּבַ״ח (ס״ב) בְּשֵׁם עֵין יַעֲקֹב, וּפְרִי חָדָשׁ וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) וּמַטֵּה אֶפְרַיִם (שם): (ד) אַחֲרוֹנִים: (ה) מַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״ב): (ו) בַּ״ח (שם) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וְהַגְּרַ״א דְּלֹא כִּפְרִי חָדָשׁ:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״ב) כתב בפירוש כן: ובכל פעם שהולך לפייסו, אפילו בפעם הראשון, יקח עמו שלשה אנשים ויפייסנו בפניהם, ואם לא נתפייס בפעם השלישית שוב אין זקוק לו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah